C. SCORPAN

MORMÎNT GETIC DE EPOCĂ ROMANĂ LA ALIMAN

În luna iulie 1972, în comuna Aliman, județul Constanța, aflată la aprox. 7 km depărtare de malul Dunării și de cetatea de la Musait-Sacidava, săpături întîmplătoare au dus la descoperirea unui mormînt getic de incinerație, din epoca romană [1].

Complexul se afla în mijlocul satului, pe marginea șoselei cam la 20 m spre vest de magazinul universal.

Mormîntul a apărut la adîncimea de 0,80 m și era protejat de pietre mari (0,40 m × 0,30 m × 0,15 m).

Inventarul funerar era constituit din patru vase, unul roman și trei indigene lucrate cu mîna.

1. Inv. nr. 20467. Ulcior-amorfă roman. Înălțimea = 0,40 m, diametrul maxim = 0,39 m, diametrul fundului = 0,09 m. Fundul spart și tocit puternic pe margine (fig. 1).

Amforă bitronconică, lucrată la roată din pastă cărămizie-roșietică cu muchie carenată, fundul puternic profilat (tronconic) în formă de pîlnie, cu umbo. Gîtul este larg, cilindric, lărgindu-se ușor la partea superioară. Pereții sînt duri, rezistenți, din pastă bună omogenă. Are o singură toartă, lată, în bandă.

2. Inv. nr. 20468. Vas-urnă, lucrat cu mîna. Înălțimea = 0,36 m, diametrul gurii = 0,22 m, diametrul fundului = 0,13 m.

Lucrat cu mîna, din pastă brun-cenușie, poroasă, cu cioburi pisate. Miezul este cărămiziu iar suprafața cenușie-negricioasă cu nuanțe cafenii. Pereții foarte groși — vasul deosebit de greu. Suprafața vasului a fost bine lustruită înainte de ardere dînd impresia unei angobe. Mai mult chiar, e lustruit și în interior. În prezent, suprafața e corodată (fig. 2, 3).

Forma vasului este de oală înaltă, corpul suplu, cu umărul la partea superioară, puțin reliefat. Vasul se îngustează spre fund. Gîtul e scurt, gîtuit puternic, iar gura largă, cu buza evazată în formă de pîlnie și marginea dreaptă.

---

[1] Muzeul de arheologie Constanța a fost sesizat de prof. Elena Stoia, cercetarea la fața locului fiind efectuată de M. Irimia, căruia îi mulțumim pentru material și informațiile oferite.

Este ornamentat, pe umăr, cu două motive dispuse simetric. Decorul în formă de coarne sau de V inversat, a fost realizat din brîu simplu în relief aplicat pe suprafaţa vasului.

Forma şi tehnica, lustrul şi decorul amintesc toate de vasele Latène de tip geto-dacic.

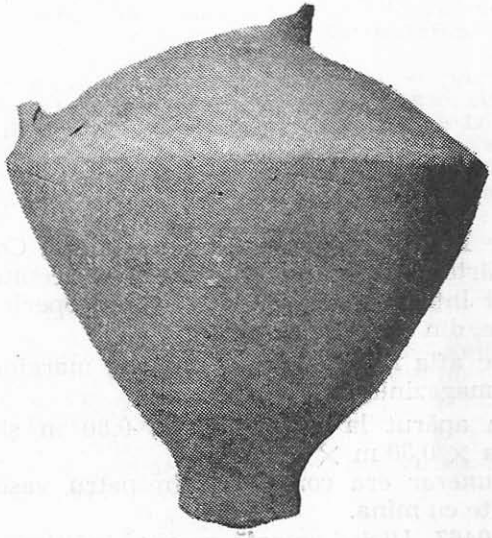

Fig. 1.

3. Inv. nr. 20469. Oală lucrată cu mîna. Înălţimea = 0,31 m, diametrul gurii = 0,19 m, diametrul maxim = 0,25 m, diametrul fundului 0,14 m.

Oală-sac, bombată, cu gura largă, buza evazată puternic şi marginea uşor rotunjită. Pereţii sînt groşi, foarte grei, dintr-o pastă grosolană, poroasă, aspră la pipăit, cu pietricele şi cioburi, de culoare cenuşie-negricioasă atît în spărtură cît şi la exterior. Pe suprafaţa relativ netedă are spărturi şi crăpături specifice (fig. 4).

Este ornamentat la nivelul umărului cu un brîu în relief, alveolat. Alveolele au fost obţinute prin apăsare de jos în sus şi de la stînga la dreapta. Lîngă marginea superioară a brîului, pe suprafaţa vasului se observă o incizie circulară, discontinuă.

4. Inv. nr. 20470. Oală lucrată cu mîna; înălţimea — 0,28 m, diametrul maxim = 0,21 m, diametrul gurii = 0,18 m, diametrul fundului = 0,12 m.

Oală-borcan cu pereţi groşi, dintr-o pastă grosolană de culoare brun-cenuşie deschisă, cu pete negricioase pe suprafaţă. Are gîtul scurt, gura largă, buza evazată şi teşită. Fund plat. Diametrul maxim este la partea superioară şi se confundă cu umărul (fig. 5).

Este ornamentat pe umăr cu un brîu în relief, alveolat de sus în jos. O incizie circulară, discontinuă, mărginește brîul alveolar la partea sa superioară.

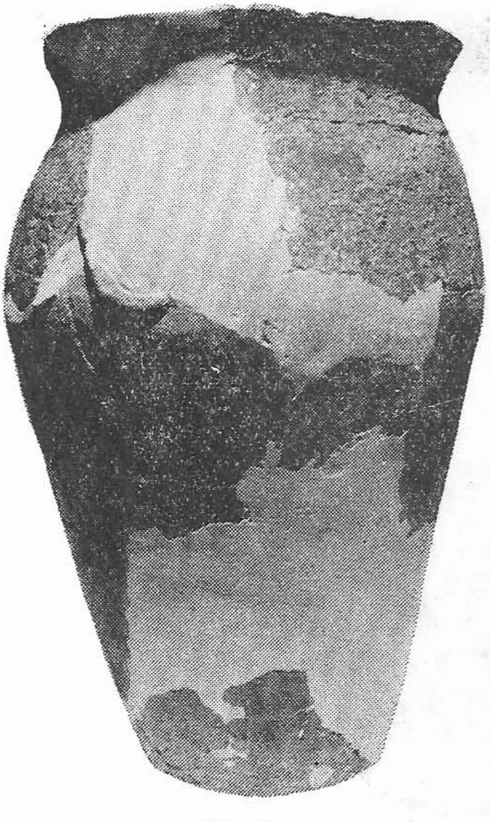

Fig. 2.

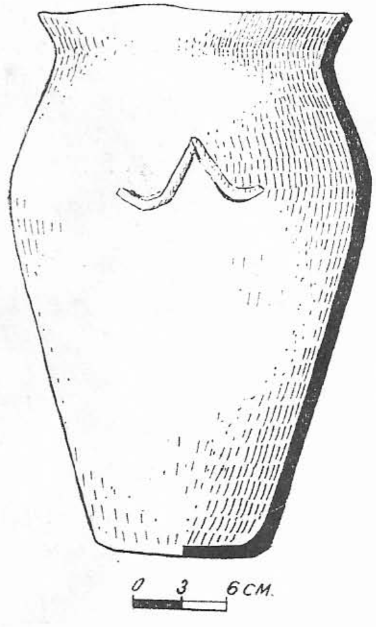

Fig. 3.

Față de vasul precedent, are o pastă mai omogenă și suprafața mai netedă.

* * *

Ulciorul-amforă, roman, asigură datarea mormîntului în sec. II—III e.n.

Atît pentru amfora română cît și pentru oalele getice lucrate cu mîna, analogiile sînt numeroase și bine cunoscute.

Mormîntul de la Aliman nu poate fi izolat. El reprezintă, desigur, *o necropolă getică, în sec. II-III e.n.*, la aprox. 7 km de malul Dunării și de cetatea Sacidava.

Prezența celor trei vase lucrate cu mîna, de tradiție indigenă, aduc încă o dovadă a continuității getice pe teritoriul Dobrogei în epoca romană [2].

Fig. 4.

Prezența vasului roman în mormînt, oferă o lumină asupra procesului de romanizare (în cultura materială, în modul de viață) al autohtonilor geți.

Vasul getic lucrat cu mîna (nr. 2), avînd în vedere profilul dar mai ales pasta, arderea, suprafața lustruită și motivul decorativ, se deosebește de celelalte vase lucrate cu mîna din mormînt și, în genere,

---

[2] O listă bibliografică în problema continuității getice în Dobrogea romană, în *Pontica*, VI, 1973, p. 139, nota 13. Complet eronată afirmația lui M. Babeș, *SCIV*, 1, 1971, p. 41, că noi am fi considerat întreaga ceramică geto-dacică din Dobrogea drept carpică și că am fi scos automat din cauză pe băștinași, tocmai noi care în numeroasele lucrări publicate anterior (*SCIV*, 1, 1971), susțineam hotărît continuitatea autohtonă. Curios însă că în nota 94 ni se obiectează, totuși, că am susținut supraviețuirea ceramicii geto-dacice pînă în secolele V—VI e.n.

este mai rar întîlnit la sud de Dunăre. El este de certă tradiție La Tène (dacă ar fi fost descoperit singur ar fi fost dificilă datarea în sec. II-III e.n.) și aparține, ca tip, ariei dacice nord-dunărene [3]. Descoperirea acestui vas în mormîntul de la Aliman, dovedește pe de o parte un proces de uniformizare a culturii materiale geto-dace în aria

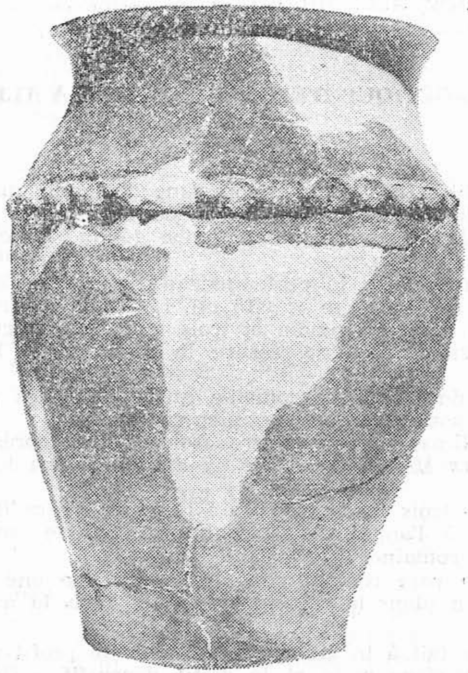

Fig. 5

nord și sud-dunăreană, iar pe de altă parte — atestă păstrarea intactă, fără modificări, a unor tradiții getice vechi, în ceramică, din La Tène, pînă în epoca romană [4].

---

[3] Vasul nr. 2 aparține ariei generale nord-dunărene și oricum nu poate fi atribuit carpilor. Asta nu înseamnă însă că din procesul continuității și romanizării poate fi exclus aportul carpilor veniți în Dobrogea. A se vedea C. Scorpan, *Carpi în Scythia Minor*, în *Pontice*, I, 1968, p. 342. În *SCIV*, 1, 1971, p. 19—45, M. Babeș neagă total nedocumentat apartenența carpică a materialelor publicate de noi în *Pontice*, I. Dar opinia după care cănile și cănițele ar fi rezultat dintr-o evoluție locală sau că ar fi sarmatice este lipsită de vreun argument, constituind doar o speculație tipologică. Cea mai bună dovadă este că cercetătorii în problemă au admis drept carpice majoritatea materialelor publicate de noi — cf. M. Comșa, *Pontica*, V, 1972, p. 223—224 ; Gh. Bichir, *SCIV*, 4, 1971, p. 663, (unde totuși apar critici asupra unor lucruri pe care noi nu le-am scris niciodată — de comparat *op. cit.*, p. 664 și nota 7 cu *Pontice*, I, p. 363).

[4] În privința păstrării tradiției Latène în ceramica autohtonă pînă în epoca romană, s-au purtat suficiente discuții în literatura de specialitate. O confirmare

Vasul lucrat cu mîna (de la nr. 3), se aseamănă pînă la identitate, prin pastă și ardere, cu ceramică lucrată cu mîna descoperită în Dobrogea în straturi din sec. V-VI e.n. Se ridică din nou problema tradiției getice neschimbate pînă în epoca romană tîrzie [5].

Importanța majoră a descoperirii de la Aliman constă în faptul că reprezintă încă o dovadă a continuității getice și a procesului romanizării pe teritoriul Scythiei Minore.

TOMBE GÉTIQUE D'ÉPOQUE ROMAINE À ALIMAN

Résumé

Au mois de juillet 1972, dans la commune d'Aliman, districte de Constantza, située à approx. 7 km loin du Danube et de la cité de Musait-Sacidava, des fouilles ont mené à la découverte d'une tombe gétique d'incinération de l'époque romaine.

La tombe est apparue à la profondeur de 0,80 m. et était protegée par de grandes pierres (0,40 m × 0,30 m × 0,15 m). L'inventaire funéraire en était composé de quatre vases dont un romain et trois indigènes exécutés à la main.

La cruche-amphore, romaine, assure la datation de la tombe aux II-e—III-e s. n. è.

Tant au sujet de l'amphore romaine qu'au sujet des pots gétiques faits à la main, les analogies sont nombreuses et bien connues.

La tombe d'Aliman ne peut être isolée. Elle représente, sûrement, *une nécropole gétique. aux II-e—III-e s. n.è.*, à approx. 7 km loin du Danube et de la cité de Sacidava.

La présence des trois vases exécutés à la main, de tradition indigène, apporte une preuve de plus à l'appui de la continuité gétique sur le territoire de la Dobroudja à l'époque romaine.

La présence du vase romain dans la tombe jète une lumière sur le processus de romanisation (dans la culture matérielle, dans la manière de vivre), des autochtones gètes.

Le vase gètique fait à la main (no. 2), selon le profil mais surtout selon la pâte, la cuisson, la surface polie et le motif décoratif, diffère des autres vases de la tombe faits à la main, et, en général, ce genre est plus rare à rencontrer

---

deplină ne este oferită de vasul nr. 2 de la Aliman. Negînd tradiția Latène în epoca romană, *SCIV*, 1, 1971, nota 88 afirmă că vasele de la Bugeac (așezare sec. II e.n.) datează din secolul I î.e.n., neagă butonii simpli sau alveolați în epoca romană, netinînd seama de caracteristicile tehnice și nici, mai ales, de situația stratigrafică de la Bugeac și din alte părți. Subliniem doar că vasul întreg (*Pontice*, II, fig. 21, p. 58) de la Bugeac a fost descoperit in situ, și „în picioare", pe o podea de locuință de sec. II e.n. Și totuși, în *SCIV*, 1, 1971, la p. 30, nota 45 este atestată prezența butonilor alveolați în secolul II e.n. la Enisala, iar la p. 45 este afirmată *producția ceramicii de tradiție Latène*, lucrată cu mîna și cu roata, după cucerirea romană.

[5] Același articol din SCIV, nota 94, refuză posibilitatea supraviețuirii pînă în secolele V—VI e.n. a ceramicii autohtone lucrate cu mîna. Trebuie să amintim însă ceramica din locuința nederanjată de secol VI e.n. de la Sacidava, sau de vasul *in situ*, întreg, cu brîu alveolat, de pe pavimentul marii basilici din Tomis. În *Izvestia*, XXXII, Sofia, 1970, p. 205, D. Končev și A. Milčev susțin că *„Certains ornements et formes de la céramique préromaine continuent d'exister jusqu'au IV—Ve s."* Citarea trunchiată a lucrărilor noastre ca și unilaterala obiecție de la p. 41 (vezi mai sus nota 2) nu-i dau, credem, suficient temei lui M. B. să se erijeze în primul susținător al continuității geto-dacice în Dobrogea.

au sud du Danube. Il est de certaine tradition La Tène (s'il avait été découvert tout seul, sa datation aux II—III s. n.è., aurait été difficile) et appartient, en tant que type, à l'aire dacique du nord du Danube. La découverte de ce vase dans la tombe d'Aliman prouve d'une part l'existence d'un processus d'uniformisation de la culture matérielle géto-dacique dans l'aire du nord et du sud du Danube, et d'autre part, elle atteste la perpétuation intacte, sans modifications, des traditions gétiques en matière de céramique, depuis la Tène jusqu'à l'époque romaine.

Le vase fait à la main (no. 3) ressemble jusqu'à l'identité, du point de vue pâte et cuisson, à la céramique exécutée à la main découverte en Dobroudja dans des couches des V-e—VI-e s.n.è. Se pose de nouveaux le problème de la tradition gétique intacte jusqu'à l'époque romaine tardive.

L'importance majeure de la découverte d'Aliman subsiste dans le fait qu'elle représente une preuve de plus de la continuité gétique et du processus de la romanisation sur le territoire de la Scythie Mineure.

Tableau des illustrations

EIN GETENGRAB AUS DER ROEMERZEIT BEI ALIMAN

Zusammenfassung

Im Juli 1972 haben Zufallsgrabungen in der Gemeinde Aliman, Kreis Constanța, ungefähr 7 km vom Donauufer und von der Festung Musait-Sacidava entfernt ein getisches Einäscherungsgrab aus der Römerzeit freigelegt.

Das Grab befand sich in 0,80 Tiefe und war von großen Steinen geschützt (0,40 m × 0,30 m × 0,15 m).

Die Grabbeigaben bestanden aus vier Gefäßen, davon ein römisches und drei inländische handgearbeitete.

Der römische Amphorenkrug gestattet eine Datierung des Grabes in das 2.—3.Jh. u.Z.

Sowohl für die römische Amphore, als auch für die handgearbeiteten inländischen gibt es zahlreiche und gut bekannte Analogien.

Das Grab von Aliman kann nicht isoliert betrachtet werden. Es weist gewiß au feine im 2.—3.Jh.u.Z. ungefähr 7 km vom Donauufer und von der Festung Sacidava gelegene getische Nekropole hin.

Das Vorkommen der drei handgearbeiteten Gefäße inländischer Überlieferung is tein weiterer Beweis für die getische Kontinuität auf dem Gebiet der Dobrudscha in der Römerzeit.

Das Vorkommen des ràmischen Gefäßes im Grab wirft wiederum ein Licht auf den Romanisierungsprozeß der einheimischen Geten (was Sachkultur und Lebensweise anbetrifft).

Das handgearbeitete getische Gefäß (Nr. 2) unterscheidet sich, was sein Profil, besonders aber seinen Ton, den Brand, die geglättete Oberfläche und das Dekorationsmotiv anbetrifft, von den anderen handgearbeiteten Gefäßen des Grabes und wird im allgemeinen südlich der Donau seltener angetroffen. Es ist zweifellos von La Tène-überliegerung (wenn es vereinzelt angetroffen worden wäre, so wäre seine Datierung in das 2.—3.Jh. schwieriger gewesen) und gehört als Typus

zum dakischen Verbreitungsgebiet des Norddonauraums. Der Fund dieses Gefäßes in dem Grab von Aliman zeigt einerseits einen Prozeß der Uniformisierung der geto-dakischen Sachkultur im nördlichen und im südlichen Donauraum, und er bestötigt andererseits das völlige und unveränderte Beibehalten gewisser alter getischer Überlieferungen bei +eramik von der La Tène- bis zur ràmischen Zeit.

Das handgearbeitete Gefäß (von Nr. 3) ähnelt bis zur Identität was Ton und Brand anbetrifft der handgearbeiteten, in der Dobrudscha in Schichten des 5.—6.Jh. geborgenen Keramik. Von neuem ergibt sich das Problem der bis in die spätrömische Zeit unverändert gebliebenen Tradition.

Die besondere Bedeutung des Fundes von Aliman liegt darin, daß er noch einen Beweis für die getische Kontinuität und den Romanisierungsprozeß auf dem Gebiet der Scythia Minor darstellt.